

BOEKBESPREKING

HILVERSUM VAN 1900 TOT NU

Onzorgvuldig. Dat is de totaalindruk die ik overhield bij het doorlezen en bekijken van het boek 'Hilversum van 1900 tot nu'. Een product van een handige uitgever die inspeelde op nostalgische gevoelens.

Nostalgie is wel eens uitgelegd als 'onverwerkt verleden'. Geen basis voor een goede kijk op de historie derhalve. Daar staat een wat positievere opvatting tegenover. Als redactie van dit blad zijn we er ons van bewust, dat interesse in locale of regionale geschiedenis vaak begint met het bekijken van foto's uit de goede-oude-tijd met niet al te diep gravende tekst. Voor veel mensen blijft het daarbij. Daar is niets op tegen. Voor anderen is het een opstap naar meer verdiepte kennis. Voor beide categorieën heeft een fotoboek met tekst recht van bestaan.

Uit de respons voor het fotoboek bleek de belangstelling voor deze aanpak. Niet minder dan 1800 mensen tekenden in op het boek, waarvan een deel voor een luxe uitvoering, mede dankzij een doeltreffende huis-aan-huis reclame. Ik kan me voorstellen dat ze zich na het doorlezen toch wat bekocht voelen.

De onzorgvuldigheid begint al op het titelblad. Het wapen van Hilversum met vier blaadjes in plaats van de boekweitkorrels, een wandelkaart zonder bijschrift (pag. 3), deschaarbrief van 1445 zonder uitleg bij een verhaal over de industriële ontwikkeling vanaf de 17e eeuw (6).

Er zit geen lijn in het boek. Het lijkt er op dat de samenstellers zich alleen hebben laten leiden door het fotomateriaal dat ze toevallig in handen kregen na een oproep in de plaatselijke krant. Daar zijn overigens interessante foto's bij. Met goed leesbare verhaaltjes zoals dat over Paul Krüger (14) of het huisje 'Pas Op!' (67). En ook de 'petites histoires' die de samenstellers wisten op te tekenen uit de herinnering van getuigen van destijds zijn soms verrassend, ook al omdat ze elders niet beschreven zijn. Op andere plaatsen echter roept de tekst meer vragen op dan er antwoorden worden gegeven of is deze zelfs misleidend. Bijvoorbeeld het onderschrift bij de haven aan de Havenstraat (18) en het rammelende ver-

haal bij de Hondebrug (20), de controleerbaar foute vergelijking van het aantal kroegen per inwoner van toen en nu (1 op 80 inwoners zou nu met 85.000 inwoners ruim 1000 kroegen zijn en geen 2000).

Verder het ontbreken van relevante gegevens: de niet verantwoorde of gedateerde maar wel intrigerende aquarel van de Tapijtfabriek van Tjimmen de Wit (23) of de vermelding van de fontein van Dudok (een van zijn eerste Hilversumse creaties) in de Kerkstraat (70).

Drukfouten (?) zoals het jaartal van de sloop van de gasfabriek (78) of het openingsjaar van het Hilversums Kanaal (19) geven de indruk dat het boek in sneltreinvaart in elkaar is gezet en het commerciële succes voor de uitgever belangrijker was dan het uitbrengen van een zorgvuldig samengesteld boek.

Navraag leerde me dat ook de samenstellers met gemengde gevoelens terugkijken op de gebrekkige samenwerking met de uitgever bij de totstandkoming van het boek.

Ook de vormgeving valt tegen. Het boek is goed gebonden en zit in een stevige geplastificeerde kaft. De foto's zijn vanwege het nostalgische effect sepia-kleurig afgedrukt. Of het daarvoor komt is niet geheel duidelijk, maar de afgedrukte kwaliteit laat te wensen over. Net als de opzet is ook de vormgeving rommelig.

Samengevat in termen van de Consumentenbond: matige kwaliteit voor een (te) hoge prijs.

JEL

Hilversum van 1900 tot nu, door Martha Hulshof en Eric de Rooy. Uitg. Van Geyt Productions te Hulst. ISBN 90-5327-042-6. Prijs: f 57,50

TOEKOMST VAN GOOI- EN VECHTSTREEK
Bestuurlijke ontwikkelingen in Gooiland 1404-2004.

De auteur Arie Gouka te Bussum doet verslag van zijn onderzoek, dat onderdeel is van zijn studie aan de Vakgroep Bestuurskunde van de Universiteit van Amsterdam. Reeds actief beoefent hij de bestuurskunde als lid van de Bussumse gemeenteraad. Zijn belangstelling voor de ge-

schiedenis blijkt uit zijn voorzitterschap van de Historische Kring Bussum.

In het eerste van zeven hoofdstukken licht Gouka toe waar het in deze doctoraal-scriptie om gaat. Nog tijdens de huidige kabinetsperiode zal het parlement een aantal wetten aannemen, die de bestuurlijke organisatie van de Gooi- en Vechtstreek niet onberoerd zullen laten. Gedoeld wordt op de nieuwe politiewet, de kaderwet "bestuur in verandering" en de nieuwe aangescherpte "wet gemeenschappelijke regeling". De centrale overheid wil de vernieuwing van het binnenlands bestuur echter niet alleen stimuleren met concrete wetsvoorstellen. Door op gezette tijden haar visie te presenteren op de richting waarin de bestuurlijke ontwikkelingen dienen te gaan houdt den Haag de discussie gaande en maakt zij de lagere overheden rijp voor het aanvaarden en uitvoeren van concrete wetgeving terzake. Haagse visies worden vaak gepresenteerd in Nota's en die over het binnenlands bestuur dragen de wat pretentieuze titel "Besturen Op Niveau", afgekort BON. Visies veranderen met de tijd en als na een aantal jaren een nieuwe nota nodig is geeft men deze eenvoudig een volgnummer. Zeer onlangs bracht het Ministerie van Binnenlandse Zaken de nota BON 3 uit. Een nieuwe visie dus en voor Gouka een extra motief om zich eens bezig te houden met de bestuurlijke ontwikkelingen in het Gooise.

Waar het met die ontwikkelingen in wezen heen moet is dat de ongeveer 600 gemeenten in dit land wat soepeler gaan samenwerken waar dat praktisch is. Hoe dat gestimuleerd kan worden is een bestuurskundige vraag van de eerste orde. Dat de bestuurders zich daarbij met voorkeur richten op gemeenten rond een centraal gelegen grote stad of op gemeenten binnen een goed afgebakende regio ligt voor de hand. Bij Gouka zijn de centrale vragen (Hoofdstuk 6.1, bid 85) :

"Welke vormen van samenwerking tussen gemeenten in het Gooi en Vechtstreek zijn er in het verleden geweest? Waartoe dienden zij, en waren zij ook effectief? Wat betekent de huidige poging tot vernieuwing van het binnenlands bestuur voor de betrokken gemeenten en provincies?"

In Hoofdstuk 1 leidt de auteur het doel en de werkwijze van de scriptie in. Zij die in de historie zijn geïnteresseerd zullen vooral belang stellen

in Hoofdstuk 2, waarin Gouka een historische aanloop neemt. Het jaar 1404 is als vertrekpunt genomen omdat toen het recht op het gebruik van de Gooise gronden werd vastgelegd in een schaarbrief van Hertog Aelbreght van Beieren. De auteur loopt wel razendsnel door de Gooise geschiedenis heen. Hij legt daarbij het accent duidelijk op de ontwikkeling van rechten en de ontwikkeling van machten. Wat de gemeentelijke samenwerking betreft, pas na 1920 worden de eerste initiatieven voor samenwerking tussen de gemeenten in het Gooi zichtbaar. De uitbreidingsplannen, nodig geworden door de snelle bevolkingsgroei, noodzaakten de afzonderlijke gemeentebesturen de koppen eens bij elkaar te steken. En in 1967 komt dan het gewest Gooiland tot stand. De vorming van het gewest en alles wat daaraan vooraf ging komt in de studie uitvoerig aan de orde.

Het aardige van de historische inleiding is dat de geschiedenis van het Gooi nog eens is nagelopen op manifestaties van gemeentelijke samenwerking. Dat levert hier en daar een ongevoel en fris beeld op. Toch is de publieksuitgave van deze doctoraalscriptie vooral bedoeld voor lezers met belangstelling voor de bestuurlijke ontwikkelingen, zoals de ondertitel ook aangeeft. Maar bovenal is de scriptie uiteraard een proeve van wetenschappelijke bekwaamheid van de auteur. Wie zoals uw recensent vanuit een natuurwetenschappelijke achtergrond deze scriptie leest moet vaststellen dat Bestuurskunde een wel sterk beschrijvende wetenschap is. De analyse van het verleden, van de bestuurlijke processen en van het krachtenveld waarbinnen die processen zich afspeelden leveren, althans in Gouka's scriptie, nauwelijks wetmatigheden of zelfs maar patronen op die kunnen vertellen hoe het in de toekomst gaan zal. De blik op de toekomst in het laatste hoofdstuk is meer de kijk op de zaak van de politicus dan de wetenschappelijk conclusie van de bestuurskundige. Wij wensen de heer Gouka een voorspoedige bestuurskundige en vooral politieke loopbaan.

AvdS

Om de toekomst van Gooi- en Vechtstreek, Bestuurlijke ontwikkelingen in Gooiland van 1404-2004, doct. scriptie A.J. Gouka. Prijs f 17,40. Verkrijgbaar bij VVV-kantoren en boekhandels Los (Bussum) en Roozenbeek (Hilversum).

90 JAAR EN FONKELNIEUW

Jubileumboek A. Roland Holst College

Gebeurtenissen werpen hun schaduw vooruit. Dat lijkt de les die het jubileumboek van het A. Roland Holst College, geredigeerd door oud-conrector Jan van Tuin, leert. De meest kritieke periode in het bestaan van de voormalige gemeentelijke HBS mag dan die van 1968 tot 1973 zijn, in feite waren de contouren van onoverbrugbare tegenstellingen al in de jaren '50 en '60 zichtbaar en werden deze niet opgelost en hooguit toegedekt in de periode tussen 1973 en 1986. Dat is een rode draad in het verhaal van de school.

De beginperiode vanaf 1903 was voor de tijd normaal. Een elitaire opleiding met een hoge financiële drempel voor de stand van de Hogere Burgers. Een strenge school ook met een verontrustend aantal uitvallers door de eenzijdige gerichtheid op de B-vakken. Later kwam de 3-jarige beroepsopleiding en de A-afdeling, die het leven van menig scholier draaglijker maakte (1924). De literair-cultureel gerichte MMS volgde in 1950. In de jaren '60 maakte de HBS zijn grootste bloeiperiode door.

De inwerkingtreding van de "Mammoetwet" in 1968 was vooral gericht op onderwijskundige vernieuwing. Persoonlijke ontwikkeling van de leerling moest evenzeer een plaats krijgen naast kennisoverdracht. Nieuwe schooltypen (Mavo, Havo en VWO) deden hun intrede.

In feite mislukte de onderwijskundige vernieuwing op de HBS. Van Tuin zet in het boek de oorzaken op een rijtje: een nieuw type leerling kwam de school binnen waarmee men geen raad wist; een deel van het docentencorps steunde de vernieuwing niet (zelfs de 'ideale leeraar' Goedhart diende een verzoek in om maar geen Havo-klas te krijgen) en de achtereenvolgende schoolleidingen verwaarloosden de culturele kant van de nieuwe onderwijskundige opzet.

Daar kwam de studentenopstand van 1968 overheen, die ook de school met enige vertraging bereikte (1970). Kenmerkend was het verzet tegen elke autoriteit. En juist dat was een belangrijk kenmerk van de school. Een sterk op orde en gezag gevestigde traditie, autoritair zo u wilt, maakte dat het contact met de ludieke aanpak

van de vernieuwingsbeweging "Tot nader order: Hoempa" op een regelrechte confrontatie uitliep. Grote tweespalt in het docentencorps had een rampzalige uitwerking op het beeld van de school en dat werd nog versterkt door het druggebruik dat breed werd uitgemeten in de media. Een sterke leegloop was het gevolg.

Met het vertrek van de beklemmend-paternalistische rector Van Dop (1968) was een gezagsvacuüm ontstaan. Dat werd met de komst van Leeman hersteld (1970). Zijn krachtdadige aanpak had op korte termijn succes en de school (nu A. Roland Holst College) groeide weer. Tegelijk vervreemde hij door zijn wijze van optreden het docentencorps van zich en dat blokkeerde de noodzakelijke vernieuwing.

Zijn opvolger Hogervorst (1974) schiep een sfeer van toegeeflijkheid die de behoudende en vernieuwende krachten echter niet dichterbij bracht. De dramatische terugloop van de leerlingenaantallen kon door fusies met twee Mavo's nog even worden gemaskeerd, maar in het midden van de jaren '80 dreigde de school door gebrek aan leerlingen te worden opgeheven.

Inmiddels was het besef doorgedrongen dat de school in pedagogische zin de verkeerde weg bewandelde. Een te strakke leerlingenbegeleiding kan tot wrevel en afweerreacties leiden en daardoor tot matige prestaties. Dat nu was op het ARHC het geval. Een reddingscomité adviseerde in 1984 ondermeer tot uitbreiding van het vakkenpakket (ook in expressievakken) en verandering van de school naar het model van een Montessori- of Daltonschool. De docentenvergadering wilde er niet aan. Hogervorst vertrok daarop en sollicitanten voor de functie van rector trokken zich terug na confrontatie met de verdeelde docentenraad. Die status quo bleef in feite gehandhaafd tot de benoeming tot rector van Clan Visser 't Hooft in 1986.

Met haar komst begon de wonderbaarlijke opstanding van de school, die zelfs door de brand van juni 1990 niet teniet werd gedaan. Zij komt de eer toe erin geslaagd te zijn neuzen van nageenog alle docenten in dezelfde richting te krijgen. De richting van een leer- en opvoedingsinstituut, waar in wederzijds respect en vertrouwen tussen leraren en leerlingen gewerkt wordt aan de voorbereiding op het verdere leven. De

werkwijze van de school lijkt in veel opzichten op die van het Montessori Lyceum Amsterdam. Maar nu verklap ik een publiek geheim, dat u in het boek niet aantreft.

Wat u daar verder wel kunt lezen zijn de herinneringen van enkele oud-leerlingen die illustratief zijn voor de sfeer in bepaalde perioden van de school. En verder een uitstekend gedocumenteerde *bouwgiedenis van de school* van de hand van Wiebe van der Honing, leerling in klas A5A, compleet met oude ansichten van de school en de omgeving.

En kritiek? Ach, er blijft altijd wat aan te merken. Als outsider zou je bij een aantal foto's wel een onderschrift willen en een foto van het gebouw met de nu verdwenen Dudok-vleugel had ook niet misstaan.

Maar het is een prima document geworden, dat elke oud-leerling en oud-docent van de school natuurlijk móet hebben, maar dat ook voor de in de Hilversumse geschiedenis geïnteresseerde buitenstaander een boeiend lees- en kijkboek is.

JEL

90 Jaar en fonkelnieuw, jubileumboek 1903-1993 A. Roland Holst College, redactie J. van Tuin. 100 pagina's met veel afbeeldingen, foto's en fotocollages. Prijs: f 25,- Voor leden van de HHK "Albertus Perk" is het boek verkrijgbaar tegen een korting. Bij de leestafel tijdens de ledenavonden betaalt u f 20,-.

DAGBOEK 1917-1920 A.F. PIECK

Deze Amsterdamse hoofdonderwijzer verhuisde in 1905 met zijn gezin, bestaande uit vier dochters, naar Bussum. Twee van hen tekenden en schilderden: Gretha, de jongste, overleed in 1920 aan de gevolgen van de Spaanse griep. Ze werd 21 jaar. Adri, de tweede dochter, werd 88 jaar en overleed in 1982. Een jaar later gaf de stichting Gretha en Adri Pieck een gedenkboek uit waarin 360 van hun werken werden gepubliceerd.

De artistieke geaardheid van de twee was geheel verschillend. Kenmerkend voor hun werk is de anecdote dat Adri op een wandeling geestdriftig uitriep: "Alles is kleur", waarop Gretha met overtuiging antwoordde: "Alles is lijn". Een deel van het werk van beide zussen is ondergebracht bij de Topografische Atlas Noord-Holland.

Dagboek

Vader Pieck begon in 1917 tijdens een periode van ziekteverlof een dagboek bij te houden. Daaruit blijkt zijn grote maatschappelijke belangstelling. Ook beschrijft hij de dagelijkse zorgen en het grote politieke gebeuren die samenhangen met de eerste wereldoorlog. Verder speelt de familie De Clercq in het dagboek een *voornamelijk* rol. Pieck schreef een twintigtal kinderboeken, verhalen en dichtwerkjes in zijn leven. In zijn dagboek maakt hij melding van de totstandkoming van een drietal van die werken. Het dagboek loopt tot 1920. Het werd na de dood van Gretha niet voortgezet.

Herinneringen aan De Clercq

De schrijver/dichter De Clercq was Vlaming en behoorde tot de miljoen Belgische vluchtelingen die in ons land en ook in het Gooi asiel kregen. Hier was de uitgever Van Dishoek voorzitter van het Vluchtelingencomité. In 1915 werd in het Bos van Bredius dan ook de Guldensporenslag herdacht. De Piecken waren daarbij geïnteresseerd aanwezig, maar de eigenlijke kennismaking tussen de families kwam met Sinterklaas. De Piecken verzorgden kado's voor het gezin De Clercq, dat dichtbij hen woonde. Een levenslange vriendschap vloeide hieruit voort. Uiteindelijk overleed De Clercq zelfs in Huize Pieck. Dat was in 1932 in Hollandse Rading. Een jaar na zijn dood zette dochter Betty haar herinneringen aan René de Clercq op papier: het verslag van de herdenking in het Bos van Bredius en de Sinterklaasviering.

Curieus boek

Het dagboek staat allereerst in het teken van de eerste wereldoorlog. De samensteller Marcus van der Heide (die in zijn persoon de uitgever Gooibergpers vertegenwoordigt) behandelt dit aspect in een uitgebreide inleiding. In een uitleiding gewijd aan de schilderessen Pieck gaat de uitgever in op het verschil in aanleg van de twee kunstenaressen. Vier pagina's afbeeldingen in kleur geven een mooi beeld van de wereld van Adri. Interessant is een voorstudie in houtskool en vervolgens het olieverfschilderij van stratenmakers, dat in 1925 bij een jubileum van het stratenmakersgilde aan het gemeentebestuur van Hilversum werd aangeboden. Er zit trouwens

meer Hilversumse historie in het boek. Verschillende fragmenten uit het dagboek verwijzen naar deze gemeente, zoals de tekenclub van Schaap en de huldinging van Pater Van de Brink. In Hilversum vonden ook enkele exposities plaats. Van de zussen samen in 1916 in de Openbare Leeszaal aan de Heerenstraat, in 1920 van Gretha kort na haar overlijden in de Kunstzaal Redingius aan de Langestraat en van Adri in 1925 in de Kunstzaal Brok aan de Van Lennepaan 6. Aan de kunstzaal Brok wijdden we in dit blad een artikel (EP 88/4). Een uitvoerige recensie van de opening van de laatste tentoonstelling, maakt opnieuw de relatie met de familie De Clercq en het Vlaamse culturele leven duidelijk.

Al met al een bijzonder boek, dat voor fijnproevers mede dankzij een bijdrage van het Anjerfonds Noord Holland tegen een zeer redelijke prijs beschikbaar is.

JEL

Dagboek 1917-1920 A.F. Pieck, Herinneringen aan René de Clercq door Betty Pieck. Samenstelling en redactie: Marcus van der Heide. Gooibergpers, Bussum. ISBN 90-72184-17-3. f 25,-.

VICTORIA 100

Op 8 oktober 1993 bestond de Hilversumse Cricket- en Football Club "Victoria" 100 jaar. Deze verjaardag was de aanleiding voor het uitbrengen van dit fraai uitgevoerde boek. Het verhaal van Victoria wordt verteld in negen hoofdstukken.

In 1893 besloten drie leerlingen van de openbare lagere school aan de Kerkbrink (Nico Schröder, Antoine Dekker en Herman Groskamp) een voetbalclub op te richten. De vereniging kreeg de naam "Victoria". Als speelveld diende de tuin rond de villa van de familie Groskamp aan de 's-Gravelandseweg. Voetbal was in die jaren een elitesport en Victoria recruteerde zijn spelers uit de gegoede liberale burgerij. Rond 1900 telde de club tussen de 70 en 80 spelende leden. Door middel van strenge ballotage zorgde men ervoor dat alleen de betere kringen toegelaten werden.

Naast de sportieve successen van Victoria spelen de verhuizingen een belangrijke rol in de

Een niet in het boek opgenomen aankondiging van een tentoonstelling van werk van Adri Pieck op 4 april 1925 in de Kunstzaal Brok aan de Van Lennepaan 6 te Hilversum.

geschiedenis van de club. In 1907 wist het lid Jan Karel Perk zijn vader notaris A. Perk zo ver te krijgen een stuk grond aan het eind van de Wernerlaan beschikbaar te stellen. In 1920 verhuisde Victoria naar het sportpark. De huur die de club moest betalen was hoog en de te hoge vaste lasten was één van de oorzaken van het verval dat Victoria in de jaren 20 meemaakte. Het ging met de club dermate slecht dat het ledental voor het seizoen '29-30 daalde naar twaalf. Toen er echter nog leden geroyeerd moesten worden, hield de club zo goed als op te bestaan. Harry David blies de vereniging in september 1930 nieuw leven in en kreeg van de K.N.V.B. gedaan dat de club aan de competitie mee mocht doen. Het ledental steeg weer en men verhuisde naar het Slangeweggetje. Hier zou Victoria zo'n slordige 30 jaar blijven. Door de gestage groei was de club genoodzaakt in de jaren zestig met de lagere elftallen uit te wijken naar het voormalige terrein van Altius. In 1967 besloot de club tijdelijk naar Hilversum-Noord (Crailoo) te verhuizen. Deze verhuizing had grote gevolgen. Veel jeugd-

leden uit Hilversum-Zuid en Loosdrecht keerden de club de rug toe. Zij kregen daarvoor leden uit Bussum en Hilversum-Noord terug. In 1977 gebeurde het tegenovergestelde toen Victoria terugkeerde naar zuid aan 't Jagerspaadje vlakbij de oude velden aan het Slangeweggetje.

Victoria heeft een speciale band met Ajax gehad. In het begin van deze eeuw speelden de clubs enkele keren tegen elkaar en ondanks de verschillende ontwikkeling, die beide verenigingen doormaakten verloren zij elkaar niet helemaal uit het oog. Zo gaf in 1934 Victoria acte de présence op de receptie van Ajax na het behalen van de landstitel. Ajax-bestuursleden luisterden met hun aanwezigheid het achtste lustrumfeest van Victoria op.

Het boek is een portret van een vereniging met een rijke geschiedenis en gevoel voor traditie. Het is niet alleen voor voetballiefhebbers de moeite waard, maar ook voor mensen die belangstelling hebben voor de lokale geschiedenis. Door het oog van de Victoriaan wordt de lezer een blik gegund in een stukje Hilversums verleden.

WJD

Victoria 100. Portret van een eigenzinnige Hilversumse voetbal- en vriendenclub 1893-1993 Uitgever Henk Nieuwenkamp, 1993. 160 pagina's met ca. 225 foto's. Prijs f 25,-.

DUDOK, ARCHITECT 1884-1974

Zijn affiniteit met Dudok was voor ir. C.F. van der Goes van het gelijknamige Hilversumse architectenbureau aanleiding om aan deze voor Hilversum zo belangrijke architect een publikatie te wijden.

De catalogus van de expositie over Dudok in Spanje in 1988 werd hiertoe bewerkt en aangevuld voor een Nederlands publiek.

Naast een aantal hoofdstukken over Dudok's leven en werkwijze wordt in deze uitgave een overzicht gegeven van een groot aantal van zijn Hilversumse bouwwerken. Korte beschrijvingen verlicht met vaak prachtige foto's geven zo een indruk van de grote invloed die Dudok door middel van zijn architectuur op het gezicht van Hilversum heeft gehad en nog heeft.

Achterin het boek bevinden zich: een chrono-

logische lijst van al zijn werken; een samenvatting in het Engels; een bibliografie en een alfabetisch register op namen en trefwoorden.

De uitgave kwam tot stand in nauwe samenwerking met de Dudok Stichting.

CMA

Willem Marinus Dudok, architect 1884-1974. Stadsbouwmeester van wereldallure. Uitgave Tirion-Baarn, 1993. f 49,50.

MONUMENTENINVENTARISATIE NH

Op initiatief van de minister van WVC werd het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) ontwikkeld om geheel Nederland te inventariseren op het gebied van architectuur en stedebouw uit de periode 1850-1940. Alle provincies worden hiertoe per regio beschreven. De beschrijving van het Gooi en de Vechtstreek kwam in maart 1993 gereed. De uitgave hiervan bevat in 11 delen (een streekbeschrijving en voor elk van de tien gemeenten een apart deel), met in totaal zo'n 775 pagina's, een overzicht van de geografische, sociaal-economische en cultuurhistorische ontwikkelingen die van invloed zijn geweest op bouwkunst en stedebouw.

Per gemeente wordt naast dit overzicht een opsomming gegeven van de geselecteerde waardevolle objecten. De delen zijn ook afzonderlijk verkrijgbaar en kosten f 6,- excl. verzendkosten.

CMA

Monumenten Inventarisatie Project Noord-Holland. Streek- en gemeentenbeschrijving Gooi en Vechtstreek. 11 delen. Uitgave Provinciaal Bestuur van Noord-Holland, 1993. (f 74,- incl. verzendkosten).

Het bestuur van de Hilversumse
Historische Kring "Albertus Perk"
en de redactie van *Eigen Perk*
wensen u prettige feestdagen
en een voorspoedig 1994.